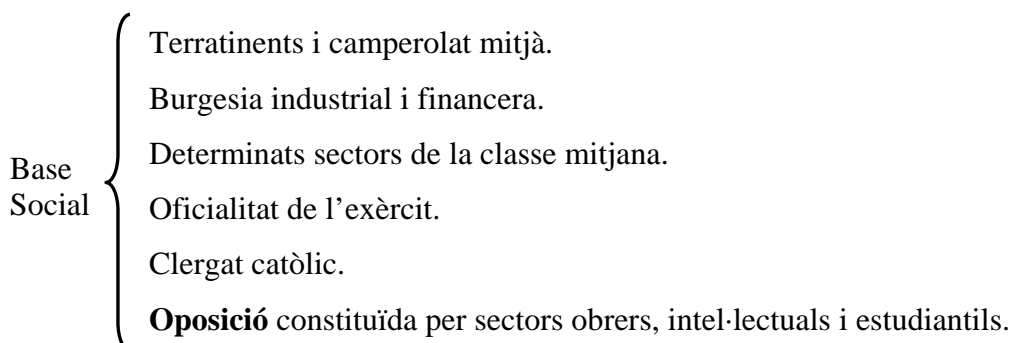
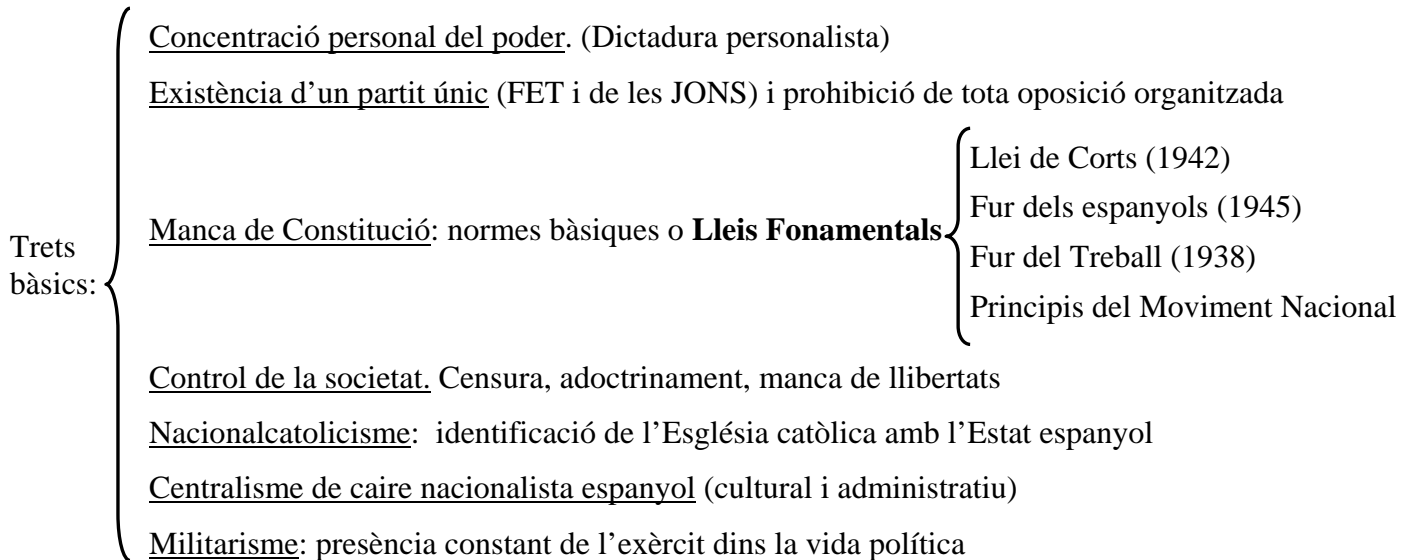
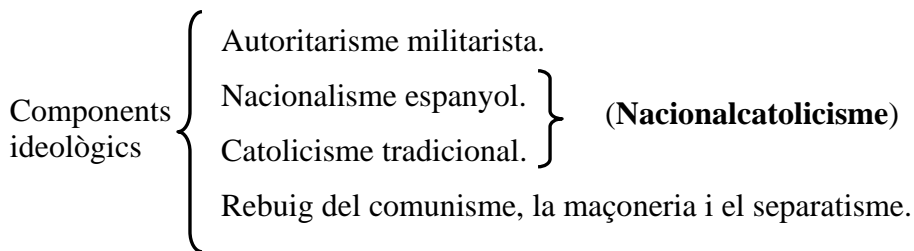
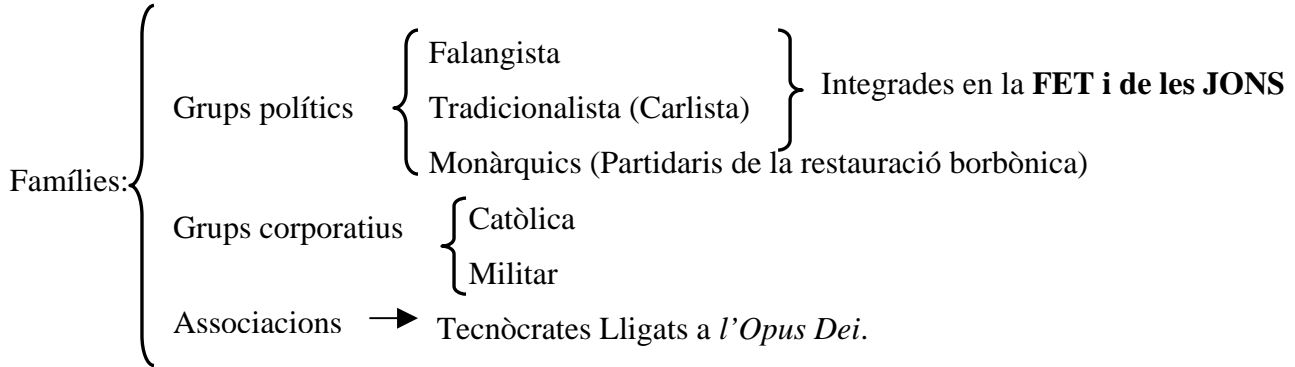

Tema 12. El franquisme (1939-1975).

1. El franquisme: ideologia i bases polítiques i socials.

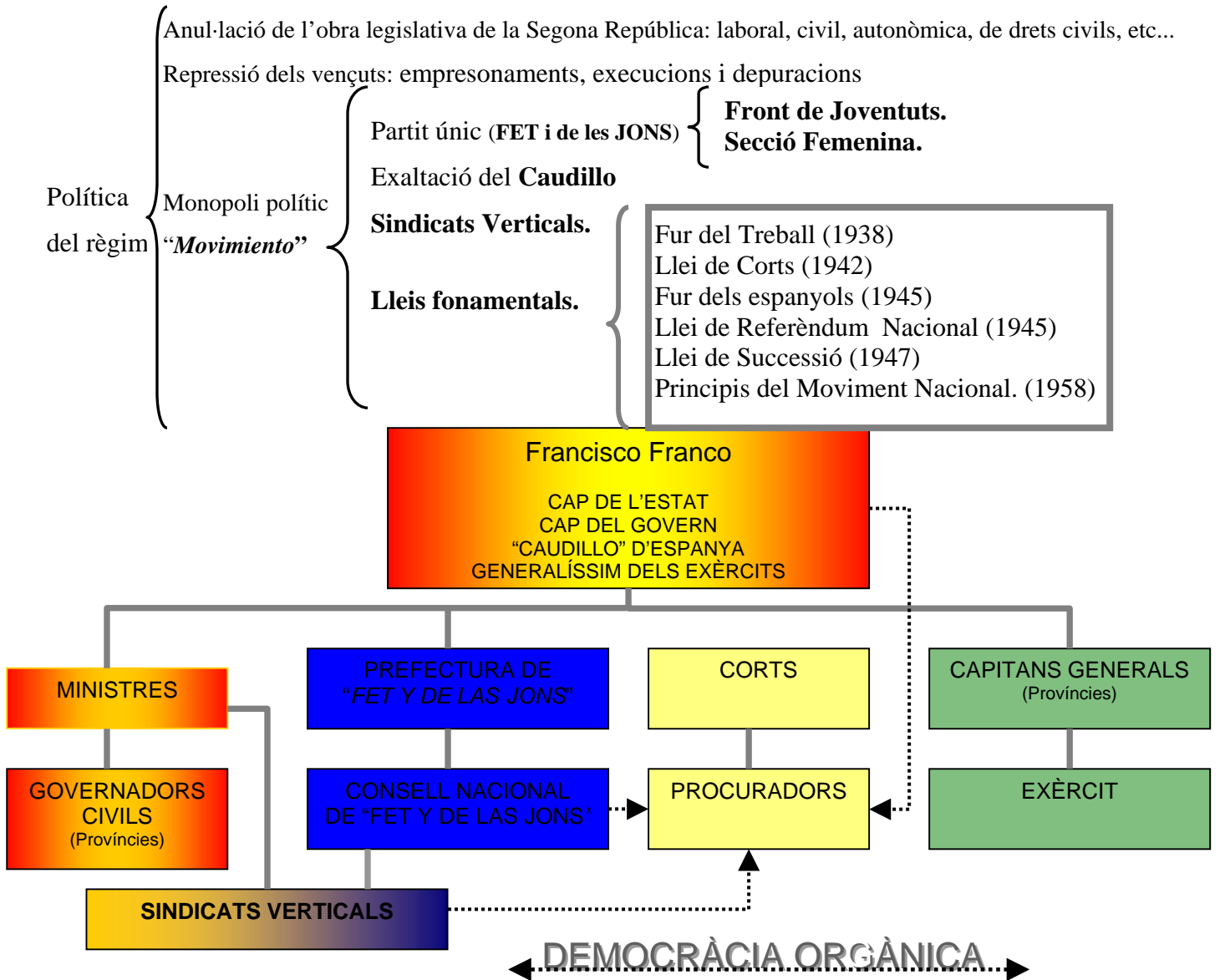
- Règim autoritari de caràcter conservador marcat pel personalisme del dictador.
- Els primers anys predominaven els elements típicament feixistes.
- A partir de 1945 (final de la 2a Guerra Mundial), s'inicià una suavització dels aspectes feixistes del règim.
- El poder del règim es va manifestar en tres autoritats: civil, militar i eclesiàstica.
- Coexistència de diverses influències (**famílies**) arbitrades per Franco.

2. POSTGUERRA I PROCÉS D'INTITUCIONALITZACIÓ DEL RÈGIM (1939-1959).

2.1. La política oficial del primer franquisme. L'estructura del nou Estat

- Entre 1939 i 1945 el franquisme fou un règim típicament totalitari de signe feixista.
- Important influència dels sectors de Falange.
- Destacà la figura de **Ramón Serrano Suñer**.

2.2. Oposició, exili i repressió.

- Exili: Abandonen el país uns 500.000, la majoria tornaran a Espanya, altres —> França, Mèxic.
- Repressió
 - Empresonaments, depuracions i execucions de partidaris de la República.
 - Llei de Responsabilitats Polítiques (1939)**
 - Llei de Repressió del Comunisme i la Maçoneria (1940)**
- Oposició
 - Reorganització de les forces d'esquerra a l'exili i a la clandestinitat.
 - Vagues a Catalunya (1945) i el País Basc (1947), d'usuaris de tramvies a Barcelona (1951)
 - Moviment de sectors monàrquics a favor de **Juan de Borbó**.
 - Activitat del **maquis** i intent d'invasió de la vall d'Aran.
 - A finals dels anys 40 l'oposició entrà en crisi. —> Repressió i consolidació de la dictadura.

2.3. Espanya davant la 2GM (1939-45) i l'aïllament internacional (1945-1950)

- El setembre de 1939, amb la invasió de Polònia per l'Alemanya nazi s'inicià la Segona Guerra Mundial
- El 1939, Espanya es declarà **neutral** mostrant una oberta simpatia per les potències de l'eix.
- El 1940, davant dels èxits alemanys s'adoptà l'**estatut de "no bel·ligerància"**.
- El 1941, Franco envià al front rus una divisió de voluntaris per lluitar contra els soviètics ("**División Azul**")
- A partir de 1943 les victòries dels aliats forçaren el règim espanyol a tornar a la **neutralitat**.
- Es repatrià la **División Azul** amb l'objectiu d'atenuar les conseqüències que podia tenir la derrota Alemanya.

Finalitzada la guerra (1945) s'inicià l'aïllament internacional del règim (1945-1950)

- Les potències vencedores condemnaren el règim espanyol i el govern francès tancà la frontera amb Espanya
- S'impedí l'ingrés d'Espanya a l'**ONU**.
- Es retiraren els ambaixadors a Madrid, excepte els d'Argentina, Portugal, Irlanda, Suïssa i el Vaticà.
- L'oposició al règim va incrementar les seves esperances d'un possible retorn de la democràcia.
- S'organitzen mobilitzacions populars d'adhesió al *Caudillo*.

- Es prenen mesures per millorar la imatge del règim {
 - Corts** (reunides el març de 1943)
 - Presència al govern de la "família" catòlica.
 - Aprovació del **Fur dels Espanyols**(juliol /1945)
 - Llei de Referèndum. (1945)**

- El 1947 es celebrà un referèndum per aprovar **la Llei de Successió**.

- {
 - Espanya es convertí en una monarquia.
 - Franco nomenat **Cap de l'Estat** vitalici, amb capacitat d'anomenar el nou monarca

2.4. La guerra freda i el final de l'aïllament internacional (1951-1959)

- L'anticomunisme del règim atorgà un nou paper internacional a l'Espanya franquista.
- El 1950 l'ONU anul·là l'aïllament diplomàtic del règim espanyol.

- El 1953 els Estats Units signaren el **pacte de Madrid** {
 - Bases nord-americanes.**
 - Ajuda militar i econòmica.

- El 1953 es firmà el **concordat** amb el **Vaticà**. {
 - Monopoli educatiu.
 - Espanya es defineix com un Estat catòlic
- El 1955 Espanya fou admesa a l'**ONU**

L'oposició entrà en crisi a finals dels quaranta per la repressió i pel reconeixement internacional del règim.

- El 1951 es produí una important vaga d'usuaris de tramvies a Barcelona.

- A la dècada dels cinquanta. {
 - Renuncia a la pràctica violenta (PCE).
 - Substitució generacional dels membres de l'oposició.
 - Actuacions dins les universitats i els sindicats franquistes.
 - Aparició d'una nova oposició entre els sectors progressistes

- El règim franquista endurí la repressió. {
 - Llei contra el bandidatge i el terrorisme (1958)
 - Llei d'ordre públic. (1959)**

2.5. La política econòmica i social durant el primer franquisme: l'autarquia.

- Durant els anys quaranta, Espanya conegué una etapa de forta crisi econòmica
- Reducció del nivell de vida (la població espanyola no va recuperar fins 1953 la renda per càpita de 1935)

Autarquia {

- Autosuficiència es devia fonamentalment a motivacions polítiques.
- Reducció fins al mínim de les importacions de productes estrangers.
- L'Estat practicà un **intervencionisme** que fou molt marcat en el sector industrial.
- L'Estat regulava preus i salaris i fixava les distribucions de primeres matèries a les indústries.
- El 1941 es creà l'**Institut Nacional d'Indústria (INI)**.
- Potenciació dels sectors estratègics (mineria, siderúrgia, armament).
- Feblesa del sector de fabricació de béns de consum.
- Fixació dels preus dels productes bàsics i control de la seva distribució.

↓

Conseqüències: {

- Disminució del nivell de vida a causa del desequilibri creixent entre preus i salaris.
- Empobriment i misèria de les capes populars i obreres.
- Enriquiment d'empresaris, funcionaris corruptes i estraperlistes.
- Manca de productes bàsics i aliments.
- Aparició del **racionament** dels productes bàsics. (1939-1951)
- Aparició de l'**estraperlo** i de l'adulteració de productes.

Política laboral {

- Prohibició dels sindicats de classe.
- Prohibició del dret de vaga.
- Regulació de salaris per part de l'Estat suprimint la negociació col·lectiva.
- Afiliació obligatòria a la **Central Nacional Sindicalista (CNS)**, **sindicat vertical oficial**

Control i model social {

- Direcció "paternalista" del poble espanyol.
- Adoctrinament polític de la societat. {
 - Classes en Formació política.
 - Mitjans de comunicació al servei de la propaganda.
 - Sección Femenina* i *Frente de Juventudes*
- Imposició d'una moral catòlica puritana i tradicionalista.
- Relegació de la dona {
 - a la simple condició de mare, sempre sotmesa a l'home.
 - com mestressa de casa dedicada a les feines de la llar.
 - pel masclisme: criminalització de l'adulteri comès per les dones...
 - en la dificultat per accedir a una feina remunerada.

3. L'ERA DE LA TECNOCRÀCIA I DEL CREIXEMENT ECONÒMIC (1959-69).

3.1. Institucionalització definitiva del règim.

- Entre 1959 i 1969, Espanya va conèixer una important modernització econòmica.
- Acompanyada d'unes importants transformacions socials i culturals però no d'una real obertura política.
- El règim introduí reformes polítiques per assegurar la seva continuïtat adaptant-se als canvis socials.
 - **Llei Orgànica de l'Estat (1966)**

}	Mantenia el caràcter autoritari del règim
	Volia assegurar la pervivència del règim després de la mort del dictador.
	Elecció d'un terç dels procuradors a Corts per part dels caps de família.
 - **Llei de Premsa** que suprimia la censura prèvia (1966).
 - **Llei de llibertat religiosa** que tolerà el culte i la pràctica d'altres religions (1967).
- Obertura internacional: integració al FMI, al Banc Mundial i l'OCDE. Es negà l'entrada a la Unió Europea.
- Descolonització de Guinea Equatorial (1968) i del Marroc espanyol: el Riff (1956) i Ifni (1969).

3.2. L'oposició a la fase tecnocràtica.

- El 1962 diferents opcions polítiques d'oposició participaren al Congrés de Munic.
- Destacades mobilitzacions de protestes dels estudiants universitaris: demanda de democràcia i llibertat.
- La penetració d'elements comunistes en els sindicats verticals va originar la formació de **CCOO**.
- Va sorgir una oposició armada de caire terrorista: el FRAP i l'ETA.
- El règim creà **tribunals d'ordre públic TOP** (1963) per tal de reprimir les manifestacions de l'oposició.

3.3 El creixement econòmic.

- El 1957 es produeix l'ascens al govern dels anomenats "**tecnòcrates**" vinculats a l'**Opus Dei**.
- Els tecnòcrates (**López Rodó, Navarro Rubio...**) pretenen liberalitzar l'economia, acabant amb l'autarquia.

- El 1959 s'aprovà el **pla d'estabilització i liberalització**:

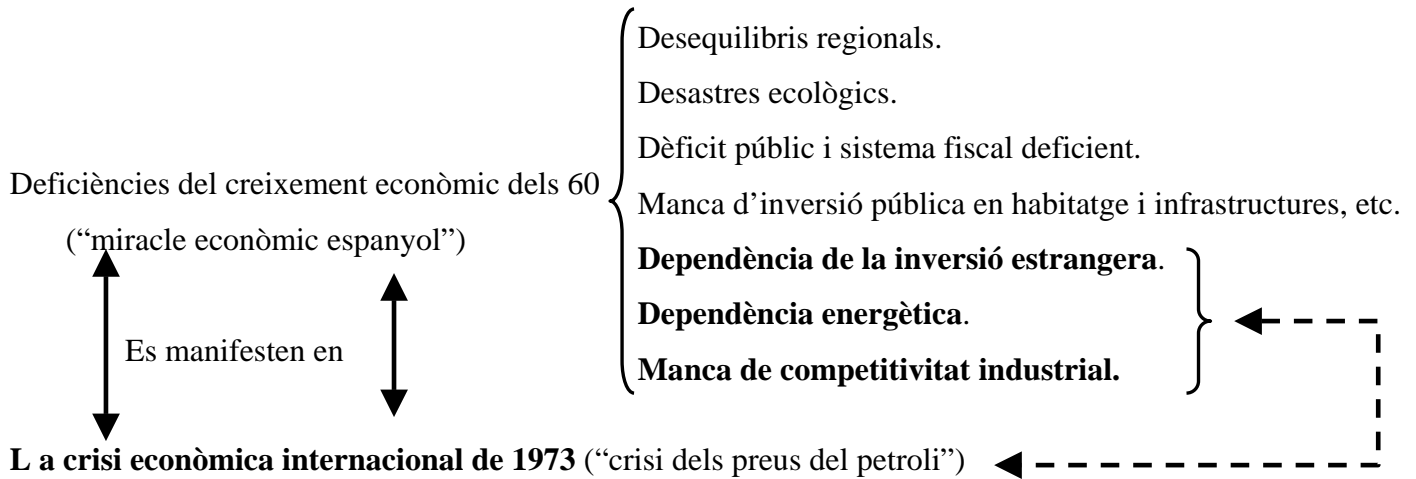
- Devaluà la pesseta.
- Eliminà els controls de l'Estat sobre la indústria i es suprimí el racionament.
- Liberalitzà el comerç i facilità la inversió estrangera.
- Van créixer les importacions i es recuperà la renda per habitant.
- El sector industrial conegué un creixement important per l'augment de la inversió privada.
- Es mantindran altes taxes d'inflació, elevat dèficit en la balança comercial i manca de divises.
- Es varen donar els **plans de desenvolupament** industrial.

- A partir de l'any 1963 s'inicià un espectacular creixement econòmic i transformacions importants:

- La societat espanyola deixà de ser principalment agrària per predominar el sector industrial i el terciari.
- Èxode rural a les ciutats (un milió). Provocà un creixement desordenat de les grans ciutats. (Barraquisme)
- L'excedent poblacional ó espanyol va optar per l'emigració (uns dos milions d'espanyols).
- S'inicià l'afluència del turisme europeu.
- La balança de pagament s'equilibrà per les divises de l'emigració, el turisme i les inversions estrangeres.
- La població espanyola va poder accedir al consum.
- La societat espanyola es transformà per l'influència exterior i per les modernitzacions a les formes de vida.

4. FINAL DE LA DICTADURA (1969-1975).

4.1. El final del creixement i l'inici de la crisi econòmica.

- La inflació es disparà (El 1975 arribà al 18,7%)
- Augment del dèficit pressupostari i el de la balança comercial .
- Increment de l'atur.
- A les Illes Balears, la crisi afectà el turisme: tancament d'hotels i augment de l'atur a l'hoteleria i construcció.

4.2 El creixement de l'oposició.

- La crisi econòmica coincidí amb el declivi físic del dictador.
- L'oposició augmentà la seva pressió amb vagues, manifestacions i comunicats.

a) L'Església catòlica es distancià del règim.

b) S'incrementen les accions armades i violentes { **ETA** assassinà a **Carrero Blanco** (*Operació Ogro*) des/1973
Accions del **FRAP** i d'elements anarquistes.

c) El moviment obrer (CCOO i UGT i USO) augmentaren les vagues i manifestacions.

d) Un grup molt petit de militars impulsà la Unió Militar Democràtica –**UMD**–.

e) Intensificació de les reclamacions nacionalistes.

f) Augment de les protestes estudiantils a les universitats.

g) Els grups d'oposició democràtica en la clandestinitat iniciaren una estratègia d'unitat:

Junta Democràtica d'Espanya (juliol de 1974)
PCE (Santiago Carrillo)

Plataforma de Convergència Democràtica.
PSOE (Felipe González)

Formació d'un govern provisional.
Llibertats democràtiques (vot, associació, reunió...)
Amnistia per als presos polítics.
Legalització de tots els partits polítics.
Llibertats sindicals (dret de vaga, sindicació lliure...)
Dret a l'autonomia de Catalunya, el País Basc i Galícia.

- El règim endurirà la repressió { **Judicis de Burgos** (1970): condemnats a mort membres d'ETA.
Procés 1001 contra dirigents de CCOO (M. Camacho i altres).
Execucions: l'anarquista Salvador Puig i Antic.
Terrible contundència de la policia en les manifestacions.

5. LA CRISI DEL RÈGIM I LA MORT DE FRANCO.

- La salut de Franco es va deteriorant de manera pronunciada.
- L'home fort del règim Carrero Blanco representà la línia més tradicionalista i conservadora del règim.
- Als darrers anys del règim es van formant dues línies enfrontades:

- a) Immobilistes.** (*Búnker o ultre*). Sector molt conservador partidari del manteniment del franquisme.
- b) Oberturistes.** Partidaris d'una certa obertura i evolució política del règim.

- Juny/1973: l'almirall Luís Carrero Blanco serà nomenat President del Govern.
- Desembre/1973: Carrero Blanco va ser assassinat per ETA. (Operació *Ogro*)
- Nomenament d'un nou govern presidit per **Arias Navarro**

- Arias Navarro oscil·là entre

{	oberturistes	{	Vagues idees liberalitzadores: “ <i>espíritu del 12 de febrero</i> ”
			Augmentà la tolerància informativa. (Pio Cabanillas)
	immobilistes	{	Llei antiterrorista (agost de 1975).
			Execucions al 1974 i 1975.
			Estat d'excepció al País Basc...

- L'estiu de 1974 la salut de Franco empitjora notablement.

- Afusellament de 5 membres de FRAP i ETA

{	(setembre/1975)	{	Fortes protestes internacionals.
			El règim torna a quedar aïllat. Retirada d'ambaixadors.
			Manifestacions d'exaltació i suport a Franco.

- **Crisi del Sàhara**

{	(novembre/1975)	{	Naixement del <i>Front Polisari</i> . (1973)
			Espanya acceptà un referèndum per l'autodeterminació del Sàhara.
			El Marroc organitzà la <i>marxa verda</i> .
			Espanya lliurà el Sàhara occidental i el Marroc i Mauritània l'ocupà.

- A l'octubre la mala salut de Franco empitjorà fins que **mor el dia 20 de novembre de 1975**.
- Franco deixà un testament on va pretendre la continuïtat del règim.

**Espanya inicià una complexa etapa de transició cap a la democràcia
basada en l'autodisolució de les estructures del règim,
el pactisme i l'enteniment de mínims de les diferents forces polítiques.**